

Vredesopbouw in Burundi

Na een jarenlang aanslepende burgeroorlog zet Burundi voorzichtige stappen naar vrede. De internationale gemeenschap blijft wantrouwig, maar België wil Burundi niet laten vallen. De dienst Vredesopbouw ondersteunde tal van initiatieven voor het herstel van een gezonde samenleving.

Als in augustus 2000 de vredesakkoorden van Arusha worden ondertekend is de uitdaging groot: een overgangsregering moet het land naar verkiezingen leiden, waarna een legitiem verkozen regering kan werken aan de wederopbouw van de staat en de verbetering van de levensomstandigheden van de bevolking. Intussen is Burundi echter het weeskind van de internationale gemeenschap geworden. Na een jarenlang embargo dat evenwel vooral de bevolking trof, bleef het vertrouwen in de regering lang uit. Bovendien bleek de bereidheid om de wederopbouw in Burundi te financieren niet bijster groot te zijn.

België is altijd een voortrekker en pleitbezorger geweest voor de herneming van de ontwikkelingssamenwerking met Burundi. Toch

Burundi	in EUR
2004	3.578.107
2005	3.434.173
2006	3.352.327
2007	4.873.211
Totalen	15.237.818

Subsidies van "Vredesopbouw" programma's

zal het duren tot oktober 2006 vooraleer een eerste gemengde commissie wordt bijeengeroepen om samen met de Burundese partners de samenwerking met België te plannen. In afwachting kon de Belgische regering evenwel onder meer beroep doen op de middelen van de subsidielijnen "conflictpreventie" en "preventieve diplomatie", die worden beheerd door de dienst Vredesopbouw.

Rechtspraak

Na een lange periode van onveiligheid, schendingen van de mensenrechten en straffeloosheid is het herstel van de rechtspraak een absolute prioriteit. Eén derde van het budget voor conflictpreventie in Burundi ging de voorbije vier jaren dan ook naar gespecialiseerde NGOs als *Advokaten zonder Grenzen*, *Réseau des Citoyens – Citizens' Network (RCN)*, *Justice & Démocratie*, en naar *Penal Reform International*. Hun opdracht: de overheid en het middenveld ondersteunen bij de uitbouw van een betrouwbare en goed werkende rechtsstaat. Tegenwoordig springen andere bilaterale en internationale actoren bij in de initiatieven die in dit domein door "pionierverenigingen" genomen werden.

Democratie

Een tweede prioriteit is de versterking van de democratische instellingen. Via de *Vereniging van Europese volksvertegenwoordigers voor Afrika (AWEPA)* wordt het Burundese parlement nu al jaren ondersteund, terwijl samen met andere donoren de verkiezingen van 2004 financieel werden ondersteund (ons land gaf hiervoor een subsidie van 2 miljoen EUR).

Democratie kan enkel werken als de vrije meningsuiting wordt gevrijwaard. In Burundi werden herhaaldelijk pogingen gedaan om de pers te muilkorven, maar mede door de actieve steun van België is dit niet gelukt. Pluralisme is essentieel voor een goed

maatschappelijk evenwicht. Vandaar de veelzijdigheid van de steun aan de media verleend door de dienst *Vredesopbouw*: de Nationale Radio en Televisie kregen 3 miljoen EUR steun (zie kader). Maar evengoed vrije radios (*Radio Publique Africaine*, *Radio Isanganiro*), het tijdschrift *Iwacu*, de productie van een radiossoap voor conflictpreventie, filmvertoningen in de dorpen over het thema van dialoog en verzoening (zwerfende cinemakaravaan *Iriba*) als projecten voor vorming van geschreven en gesproken pers via NGOs als *Panos* en *Infosud*, konden van onze steun genieten.

Vluchtelingen en wapens

Wie oorlog zegt, denkt onvermijdelijk aan vluchtelingen en wapens. Het is dan ook geen toeval dat 1,5 miljoen EUR werd voorzien voor de voorbereiding en begeleiding van de terugkeer van vluchtelingen door organisaties als *CARAES*, de *Noorse Raad voor Vluchtelingen*, en de *Refugee Education Trust* (die speciale aandacht verleent aan de repatriëring van leerkrachten en leerlingen). Een bijzonder project betreft onze steun aan het VN-commissariaat voor de vluchtelingen. Dit staat de Tanzaniaanse regering bij in de uitvoering van haar beslissing om 200.000 Burundese vluchtelingen uit 1972, die intussen helemaal zijn geïntegreerd, het Tanzaniaanse staatsburgerschap te verlenen. Hier zouden veel andere landen een voorbeeld kunnen aan nemen!

Wat wapens betreft, heeft de dienst *Vredesopbouw* in de voorbije jaren meer dan een miljoen EUR steun verleend aan *Handicap International* en *Dan Church Aid* voor de strijd tegen anti-persoonsmijnen en voor ontminning. Het "Regionaal Centrum voor de strijd tegen lichte wapens" (RECSA) krijgt samen met de Belgische NGO

GRIP financiële steun aangereikt voor de uitwerking van een nationaal plan op dit vlak.

Vrouwen

Omdat de rol van vrouwen na een ernstig conflict doorgaans wordt onderschat, terwijl hun bijdrage nochtans van cruciaal belang is, heeft België ten slotte in de voorbije vier jaren meer dan een miljoen EUR besteed aan steun voor het programma van *Search for Common Ground*. Dit zet de vrouwen aan tot actieve deelname in de democratisering van de Burundese samenleving.

Ook al is onze bilaterale samenwerking intussen opnieuw veel intenser geworden, toch is de specifieke rol van de dienst *Vredesopbouw* nog lang niet uitgespeeld. Nieuwe plannen zijn in de maak: de laatste rebelleingroep (FNL) moet nog worden opgenomen in de veiligheidsmachten, de publieke instellingen en de samenleving. Het is tevens voorzien dat zij voorgoed de gewapende strijd vaarwel zeggen en zich ombouwen tot een politieke partij. Ook dat zal geld kosten, niet enkel voor hun opvang, maar ook voor hun vorming. Waarom dan niet ineens een vormingsinitiatief nemen waar alle politieke partijen voordeel bij halen? En hoe zal Burundi omspringen met de verwerking van zijn gewelddadig verleden? Onze steun zal er toe bijdragen dat binnenkort de tijdelijke gerechtsinstellingen (*Waarheids- en verzoeningscommissie* en *Speciale Rechtbank*) een zo helder mogelijk licht werpen op het geweld dat het Burundese volk sinds meer dan 40 jaar in rouw gedompeld heeft, om werk te maken van het gerecht, en op die manier verzoening mogelijk te maken. U hoort er nog van! ■

Marc Van Wymeersch en Ivan Godfroid

Vernieuwing van radio en televisie voor meer democratie

In 2002 al rijpten de plannen om de nationale radio en televisie van Burundi (Radio-Télévision Nationale du Burundi - RTNB) op een andere leest te schoeien. Burundi bevond zich toen in een belangrijke politieke overgangsfase. De oorlog woedde nog steeds maar de kiem van democratie was al aanwezig. De RTNB werd sinds jaar en dag gezien als de spreekbuis van een autoritair regime. Het was dan ook de bedoeling de omroep een rol te laten spelen in de democratisering van het land. De macht moest voortaan worden gedeeld en het idee rijpte om de nationale omroep te laten fungeren als een echte pluralistische overheidsdienst die er is voor alle burgers.

De omschakeling verliep in verschillende fasen. Na eerste verkennende opdrachten in 2002 en 2003 werd de vzw *Kabondo* in september opgericht. Hiermee konden de werkzaamheden van start gaan, die in 2007 succesvol werden afgesloten. Het project is technisch goed geslaagd. De RTNB functioneerde nauwelijks nog en had zo goed als geen werkbaar materiaal. Zowel radio als televisie werden gedigitaliseerd, tot en met de verdeling van servers. Deze technologische omschakeling is een echte krachttoer op audiovisueel gebied. Alles is gecomputeerd, het productiemateriaal is nieuw en het personeel werd op alle niveaus opgeleid om ermee te werken.

Een andere indrukwekkende verschuiving had plaats op het gebied van programma's en informatieverstrekking, vooral wanneer men weet hoe eenzijdig de zender voorheen was. De verandering werd duidelijk zichtbaar bij de verkiezingen van 2005, met niet minder dan 6 stemrondes. De nationale omroep heeft deze namelijk op een uitermate degelijke wijze verslagen, wat zowel op verwondering als op respect werd onthaald. Ook de programma's zijn diverser en beter geworden. Ze zijn inhoudelijk sterker en dienen het openbare belang (nieuwe programmering voor de televisie en het tweede radionet). De politieke onrust die eind 2006 en in 2007 in het land heerste, heeft het er niet gemakkelijker op gemaakt maar toch is pluralisme het hoofdmotto gebleven.

Tot slot blijven er problemen met het beheer, de werkorganisatie en het functioneren van de diensten. De RTNB is een archaïsche, logge instelling waar de lonen te laag zijn om het personeel voltijds aan het werk te houden. Daarnaast kampt de RTNB met een chronisch gebrek aan financiële middelen waardoor initiatieven en productiemogelijkheden worden beknot. Tegen dit soort problemen is de vzw *Kabondo* niet opgewassen. Dit gaat over meer dan over audiovisuele middelen, namelijk over de grondslagen van de Burundese kwestie. Kortom, dit is "een ander verhaal"...

JF Bastin